

O'QITUVCHI KASBIY KOMPETENTLIGINI RIVOJLANTIRISH: NAZARIYA VA AMALIYOT

Ortiqova Nargiza Akramovna

Qo'qon davlat universiteti dotsenti, PhD

Ortiqova1101@gmail.com

<https://doi.org/10.5281/zenodo.20742793>

Annotatsiya: Ushbu maqolada o'qituvchining kasbiy kompetentligi tushunchasi, uning tarkibiy qismlari va zamonaviy ta'lim tizimidagi ahamiyati ko'rib chiqilgan. O'qituvchi kompetentligini rivojlantirishning asosiy yo'nalishlari tahlil qilingan va amaliy tavsiyalar ishlab chiqilgan.

Kalit so'zlar: kasbiy kompetentlik, o'qituvchi, pedagogik mahorat, professional rivojlanish, ta'lim sifati.

Zamonaviy ta'lim tizimida o'qituvchining kasbiy kompetentligi masalasi dolzarb ahamiyat kasb etmoqda. Globallashuv va texnologik taraqqiyot sharoitida pedagogning bilim, ko'nikma va malakalarini uzluksiz yangilab borishi zaruriyatga aylangan. O'zbekiston Respublikasining «Ta'lim to'g'risida»gi Qonuni va «Kadrlar tayyorlash milliy dasturi»da ta'lim sifatini oshirish va o'qituvchilarning kasbiy mahoratini yuksaltirish ustuvor vazifa sifatida belgilangan.

Kasbiy kompetentlik — bu o'qituvchining pedagogik faoliyatni muvaffaqiyatli amalga oshirishi uchun zarur bo'lgan bilimlar, ko'nikmalar, tajriba va shaxsiy fazilatlarining yaxlit majmuasidir. Bu tushuncha oddiy bilim va ko'nikmalardan farqli o'laroq, ularni amalda samarali qo'llay olish qobiliyatini ham o'z ichiga oladi.

O'qituvchi kasbiy kompetentligining tarkibiy qismlari

Tadqiqotchilar o'qituvchi kasbiy kompetentligini bir necha asosiy komponentlarga ajratadilar. Birinchidan, **predmet kompetentligi** — o'qituvchining o'zi dars beradigan fan bo'yicha chuqur va keng bilimga ega bo'lishi. Bu bilim nafaqat dastur doirasidagi mavzularni, balki fanning zamonaviy yutuqlari va tendensiyalarini ham qamrab olishi lozim.

Ikkinchidan, **metodologik kompetentlik** — turli pedagogik texnologiyalar, metodlar va usullarni bilish va ulardan o'rinli foydalana olish ko'nikmasi. Zamonaviy pedagogikada muammoli ta'lim, loyiha metodlari, hamkorlikda o'rganish kabi innovatsion yondashuvlardan foydalanish tobora muhim ahamiyat kasb etmoqda.

Uchinchidan, **kommunikativ kompetentlik** — o'quvchilar, ota-onalar va hamkasblar bilan samarali muloqot o'rnatish qobiliyati. Bu qobiliyat o'quv jarayonining samaradorligini belgilovchi muhim omillardan biri hisoblanadi.

To'rtinchidan, **axborot-texnologik kompetentlik** — raqamli texnologiyalar, elektron ta'lim resurslari va zamonaviy vositalardan dars jarayonida foydalana olish ko'nikmasi bugungi kunda alohida ahamiyat kasb etmoqda. **Kasbiy kompetentlikni rivojlantirish yo'llari**

O'qituvchi kasbiy kompetentligini rivojlantirish uzluksiz jarayon bo'lib, bir qancha yo'nalishlarni qamrab oladi. Birinchi navbatda, **malaka oshirish kurslari va treninglar** muhim o'rin tutadi. Respublikamizda o'qituvchilar har besh yilda bir marta malaka oshirish kurslaridan o'tishlari belgilangan bo'lib, bu ularning professional rivojlanishida asosiy mexanizm bo'lib xizmat qiladi. Bundan tashqari, **o'z-o'zini rivojlantirish va refleksiya** kasbiy o'sishning muhim omili hisoblanadi. Pedagogik kundalik yuritish, darslarni tahlil qilish, hamkasblar bilan tajriba almashish — bular o'qituvchining kasbiy sifatlarini oshirishning samarali usullari sanaladi.

Ilmiy-tadqiqot faoliyatiga qo'shilish ham o'qituvchi kompetentligini oshirishda muhim ahamiyat kasb etadi. Maqolalar yozish, ilmiy anjumanlarda qatnashish, pedagogik yangiliklar bilan tanishish — bular o'qituvchini professional jihatdan boyitadi.

O'qituvchi kasbiy kompetentligi zamonaviy ta'lim tizimining tamal toshi hisoblanadi. Predmet, metodologik, kommunikativ va axborot-texnologik kompetentliklarning uyg'un rivojlanishi yuqori malakali pedagog shakllanishining asosiy sharti sanaladi. O'zbekistonda pedagogik kadrlarning kasbiy rivojlanishiga davlat tomonidan katta e'tibor qaratilayotgani, zaruriy shart-sharoitlar yaratilayotgani ta'lim sohasidagi islohotlarning muvaffaqiyatli amalga oshirilishini ta'minlaydi.

Shunday qilib, o'qituvchi kasbiy kompetentligini uzluksiz rivojlantirish nafaqat shaxsiy o'sish uchun, balki ta'lim sifatini yuksaltirish va yosh avlodni har tomonlama kamol toptirish uchun ham hal qiluvchi omil bo'lib xizmat qiladi.

Adabiyotlar, References, Литературы:

1. O'zbekiston Respublikasining «Ta'lim to'g'risida»gi Qonuni. — Toshkent, 2020.
2. Azizxo'jayev A. Ta'lim falsafasi va pedagogik nazariya. — T.: O'zbekiston, 2019.
3. Nishonova S.T. Pedagog kompetentligini baholash mezonlari // Pedagogika va psixologiya. — 2022. — №3. — B. 45–52.
4. Xasanov A.X. Zamonaviy o'qituvchi: kasbiy mahorat va innovatsiya. — T.: Akademiya, 2021.
5. Zimnyaya I.A. Klyuchevye kompetentnosti kak rezultatивно-tselevaya osnova kompetentnostnogo podkhoda v obrazovanii. — M.: 2004.